

Prie Nemunelio

LITUOVOS KULTŪROS FONDO ROKIŠKIO RAJONO VISOUMENINĖS TARYBOS LEIDINYS

1997 M. GRUODŽIO MĖN.

Nr. 16

AŠ NIEKAD NEPAREISIU

Aš niekada nepareisiu,
Nes niekada nebuvau išėjęs.
Aš niekada negrįšiu,
Nes čia visad esu,

Kur sprogs ta gėlėnas beržas
Ir švilpa štaurės vėjas,
Kur girto gimtą žemę
Lietus iš debesų.

Aš niekad nepareisiu,
Bet vienąsį išėisiu
Ant slenksčio neužmynus
Pro uždaras duris...

E. Naginskaitė - Vajėgienė 1944 m.

Alė Naginskaitė - Vajėgienė

Mana galva nusvirus kelias,
Aš viską atiduodu.
Tegu vingiuoja mano kelias
Per akmeninį gruodą.

Namus užmiršiu, žemę gimtą
Ir saulę atiduosiu.
Žemyn sugrįžtė tebus užginta...
Į kalnus, į aukštuosius!

Tiktai žiedelis iš palaukės
Atsimintini lieka...

Žaibuoja Brandas apsiniaukęs:
"Ne viską? Reikičia - nieko!"

1945 m.

Myliu gyvenimą -
Nurytoj ašarų,
Priverstinam šypsny
Ir cisenoj tvirtoj,
Nors padai kruvini...
Gyvenimą myliu.
Jo šaltį gilumą,
Be baimės nežinon cinu.
Ir kai iš rūko kyla šmėklas,
Aš ryto džiangsima gyvenu...
Kaničių gyvenimą pradėjom,
Išniekintą ir trypiamą,
Taip myliam.
Einu per jį, prakeiktąjį,
Nesuosi ilgesį tikrų diečių
Ir tikro juoko,
Neužslėpto skausmo.

Ir, rodos, jų gimimą gyvenu...
Taip neišakomai,
Taip neįmanomai
Tikiu gyvenimu.

1948 m.

KELIAVIMAS

(Lietuviškas knygos
400-osiomis metinėmis)

1-mas žingsnis

Žmogus ateina ir pasako:
"Aš nerimą savy jaučiu.
Neužgesinamą karščių
Išalkę dega mano akys
Ir sotinas spalvomis, vaizdais.
Ir jiems atpaušima kažkas
Nepakartojamais aidais.
Nebeįgalu iš neadomoti

Su skambančių vandens srautu,
Kai bėgu žydinčių krantu.
O su tyliu rudens šilu
Jau nelyūdėt - nebeįgalu.
Aš žemės gyvastį juntu.
Ir visa tai, kas išgyventa,
Ir tai, kuo muolat gyveniu,
Kaip vandens užtvindomą krantą
Ir turi lietus iš krantų".

2-tras žingsnis

Ir vakare žmogus išeina
Šešėlis lydi jį keliu...
Tenui, tarp medžių didelių,
Visi takeliai susikinta.
"Gal kryžkelė sustos ką.
Tiek samanojų čia stogų.
Gal rasini grįžt kam neskulbu,
Tyliai stabdystu jį ranka.
Aš myliu žemę, bet jaučiu,
Kad ji suprast manęs nemoka,
Kartoj vien tik mano juoką
Ir tyli, kai tyliai kenčiu...
Tiek samanojų čia stogų,
- Ne man vienam gal taip ilgai,
Ne vienas aš gal nerandu
Savajam ilgesniui krantų,
Per juos tai išsivėrzt galciau".

(Nukelta | 2 psl.)

E. Vajėgienė švenčiant jos paskutinįjį jubiliejų 1995 m.

Viskas arba nieko

Kalnuos tarpekliai, siauras takas,
Pakalnėj gėles žydi.
Kalnuos pamokslą Brandas sako,
Žemai - žmogus paklydęs.

Einu nerūpestingai veidu
Per saulę ir šešėlius.
Kalnų vėjelis plaukus sklaido.
Juose - pakalnės gėlės.

Per kalnus mano mintys skrenda,
Sirdis pakalnėj liečia.
Rūdiškai tada prabyla Brandas:
"Kaip? Viskas arba nieko!

Viena mintis širdy tebūna.
Ko stovi, ko dar lauki?
Aukštyn aštriom uolų viršūnėm!" -
Griausmingai Brandas šaukia.

Jisai kaip milžinas palieka.
Per kalnus skamba aidas:
"Jei sau nepasitikisi nieko -
Išvysi Dievo veidą".

mėtė gerų darbų krislelius, ir jie nuvėdžia darbinės moters asmenybę.

Biografija... O kas ta biografija?! Galima prirašyti šimtus puslapių, galima pasitenkinti ir brūkšneliu tarp dviejų datų. Elena Naginskaitė - Vajėgienė gimė 1925 m. rugpjūčio 21 d. Rokiškio mokytojų, žinomų kultūros žmonių Adelės ir Stasio Naginskių šeimoje. 1944 m. baigė Rokiškio gimnaziją ir įstojo į Vilniaus universiteta studijuoti lietuvių k. ir literatūrą. 1946 m. buvo priimta į jaunųjų rašytojų sekciją, bet po kelių mėnesių pasidalinta kartu su kitais, neraišiusių taip, kaip reikalavo partiniam nutarimui. Baigus mokslus, paspačia dirbti Alytuje. Čia Naginskaitė tenka Vajėgiene. Jos vyras taip pat lituanistas ir muzikantas. Iš Alytaus Vajėgos persikėlė į Rokiškį. Dėstė Rokiškio mergaičių gimnazijoje, vakariniame mokykloje, kultūros mokykloje. 38 metus mokė jaunimą gimtosios kalbos. Pati tyliai rašė eilėraščius, daugiau sau negu kitiems, todėl nedaug kas žinojo apie jos kūrybą. Paraginta spausdinti eilėraščius nors rajono arba pedagoginėje spaudoje atsakydavo: "O paskai dar pridėjo: "To tada nerorėjau ir negalėjau".

Pradėjus Lietuvoje Atgimimui, skaitė savo kūrybą miltunguose, situose renginiuose, rašė ir spaudą kultūros temomis. Mirus vienišio kraštyros leidinio "Prie Nemunelio" redaktorius Alfonsus Keliuolis, pradėjo jam vadovauti. Ji buvo viena Aukštųjų akademijos steigimo iniciatorių. Darbu daug, o uždarbio? - Uždarius - pagarbą už kruopštų darbą, už didelį norą, kad Rokiškioje ne- užstogų kultūros ir literatūros ugnelė, kai pučia tokie stiprūs kasdieninės buities vėjai.

O kas gi, duklės užmaršties nuvaigės,
Ateityje mūs vardą įskai-
fys...
Ad. Mickevičius
REDAKCLJA

P. S. Mielėnais skaityto-
jams spausdiname keletą
A. Naginskaitės - Vajėgie-
nės eilėraščių.

Yra riba, kur laikas nuolat skytis
į dvi dalis: į tai, kas jau praėjo,
ir tai, kas bus dar... Dabaritis tėra
Akimirka: ji praėjus. Ir kriptelė širdis,
Pajutusi, kad atsisiašęs asmenys karpą
Sagrėnęs odu, į kasdien mažėja.
Beiliko lopinėlis... Bet vis vien
Tiek, širdie, ir ties riba lemtinga
Gyvenimu, kuriam nėra ribų...

Bet riba atėjo, kai iš žmogaus liko tik
jo darbas. E. Vajėgienė nesiskundė
nėgali. Skubėjo kuo daugiau padaryti
nei sau, o kitiems, palikti ženklą, "kad žmo-
gumi buvo". Rūpinosi kartu su kitais,
kad būtų surengtos direktoriaus ir mo-
kytojų Juozo Janulionio 100 metinės.
Ji buvo gimusi ne poliuiui, nors neiš-
leido stambių knygų, bet kasdienybėje

Elena Vajėgienė su šeima 1978 m.

R. Šavelio kalba, pasakyta 1996 m. susitikime su kraštiečiais

(Aškaitė iš 2 psl.)

Ir prasidėdavo istorijos. Viena už kitą išsiperndavo. Vyrų suglauskdavo pečius, o aiš pempdavu klausia. Kai butelis išstūdėdavo, koks nors Tūbelio Jonas kamščiū išsūdavo pro duris ir grįždavo su dviem buteliais.

- Vaužuojau, - sakau, - tėvai, namo. Jau vėlu.

- Vaužuojau, aš - sako tėvas, - Užpyliau ant piliakaus. Tuoj sumatė, ir vaužuojau.

Laukiu. Tūbelio Jonas vėl kažkur pradingo. Ir suviamas pradingo, ačiū Dievui. Vyrų piktai skrigolius, malonininkas stabdė mairas. Išeinam ir mes su tėvu. Veikimas yra, net su mairais, bet nėra arklių.

- Ot vešinias, - sako tėvas, - Nėra Aliošės Aliošai! Aliošai!

- Gu, gu! - atsiplėpia iš mikelio Aliošė.

- Vaikai, gyvatės, iškinėli - pasianta tėvas. - Jau ne pirmas kartas!

Tėvas kruvinai netikėjo, kad arklys galėtų išsiskirti iš patės.

Vaužuojau namo. Mėnulis šviečia, dar dėta ratali, kažkia telefono stūpai. Vaužuojau ir vaužuojau, kaip aš užsūnūti. Pramerkiu akis - vis dar vaužuojau, bet jau lėčiau. Ir tėvas kažko sumerimas.

- Ot vešinias, - sako jis, - Ar tik nebūna Čia Kazikiški? Man pilkaikai pasišūviausia. Kazikiški! Kaip mes radom kelį pro na-

mus... - J Kazikiškėj? -
- Tu nesajidiu, - sako tėvas, - Išsilaikinsim.

Jis išsirta iš vežimo ir prapuola tarp nakties medžių.

Grįžia už gero pusvalandžio, spausdamas po pažastim būjelį.

- Neapsinkau! - sako švytėdamas tėvas.

- Čia tikrai Kazikiški dviras.

Namo vis dėlio šlap taip sugrįžom. Be vinyo miltų maičiu... Kažkur... pametėm pakelį.

Tos kelionės į maļingą tėvui vis dėlio atsilauko.

Laikas bėgė kaip Nemunėlyje vanduo, ir maļingą nuotvė, nuotvė nuo žemės paviršiaus. Bet poje vietoje kažkodėl pasilikė maļino pamatų duobė. Vėlyvą nakį tėvas su dviarūbe leki ešui, o keliai nakimė Panemuniy, kaip žinia, pasidaro labai siauri, lėkė ir i - tiesiai į duobę!

Bando išlipti - nepilsta. Dar ir krūtims skauda. Kaip vėliau pasakėjom - lūžė rakikaukis.

- Gelbėkit! - šaukia tėvas, - Padėkit! -
Gal po valandos išgrįdo jo riksmą Alfonsas Varanauskas - gyvenyo tada senojio mokyklyje.

Balsą pažysta, bet žmogaus nemato.

- Kur po veinų eisi, Jonai? -
- Duobėj, - atsiplėpa tėvas, - Duobėj esu.

Raktikaukis šiap taip sugrįdo, tiesa, nelėkė, nes tėvui nusabdo pipiras, dar orai mūrio baltakė bijauris, ir tėvas net iš šio, nei iš to įstojo į partiją.

- Ar tu išprotejai? - paklausiau, sugrįžęs į kelio, tėvu.

- O kas yra? -
- Žmona nepartinė, sūnus nepartinis, ko tau ten prireikė? -
- Tai kas dabar dary? -
- Išstok, - sakau, - Paduk pareiškimą, - Aha, Reikes, - neturiu pašadėjo, ir vėl pasitakė nakis, ir vėl tas prakeiktas siauras Panemuniy kelias.

Ir vėl pėsnuogijis Varanauskas blaškosi po daržus.

- Jonai, a Jonai! Kur tu? Kur tu esi? -
- Duobėj, - atsiplėpia tylus tėvo balsas, - Vėl duobėj.

Tuojuo po tu duobę užpylė, bet tėvu nuio gėniau nepasirėdė.

Seniai nebėra Alfonsas. Ir tėvu jau nebėra. Teko pro Steponus Nemunėlis, bet jau nebe tas, stovė per upę šiltas, bet jau kitas. Šviečia pakeūšin pilnatis, bet jau nešildo, ir at pats šedū vėlniai žino kur: gal Bombėjai, gal Havonai ir geru kaukulinai, Bombėjai? Kaukulinai? Tai jau man visai... visai aptemo protas! ("Tasai išsėkė pėdėškes, atėjo vakaras kuprotas, lazda išdūrė man akis" Cituotų J. Strieku-naj). Va, ir Jonas Striekuinas nuo Vabalinko išprotejė!

Atsibundu kur nors Vianias pakazyti, kur visi kalba lenkiškai, tai at vėniaus -
- Tokiomis minutėms norisi gyvam į žemę ištįti. Bet nelendu. Sedžu ir laukiu, kas iš to išeis. Ir pasitaiko, o kaip reitai, bet vis dėlio pastaito: regiu - skaidriai, šviečią Steponų kaimo laukus, horizonte padūmavę Pušlymielio egniai, nušvėnta Panemuniy baltakė raudono bokišto skarda, mat iš lėvytu akiai mielas raišdis, iš kurių

sudidaro pavardės...
Bulova, Bulova...
Kalnietis, Kalnietis (Jonas Kalnietis, Antanas Kalnietis...)
Martinonis (Antanas Martinonis, Petras Martinonis, su kuriuo Panemuniy aštuonmetėje sėdėjau į vienu suole...)
Nemūkis (Jonas Nemūkis, jo sūnūs - Eugenijus ir Audrius).

Čiūnias, daug Čiūnias, pas kurį Vianias universitete laikiau vaļybinyu egzaminus ir kuris tapė ankšti dėjėlis iš gyvenimo.

Valulius
Bukis, Viktoras Bukis, kuris Panemuniy kultūros namuose rodė mums kino filmus.

Tūbelis (Jonas, Antanas, Petras...)
Čiūnias, daug Čiūnias,
Laučiūnas, Ladzus Laučiūnas, su kuriuo gėrdavau nekliškta Panemuniy spirito varlykos spintėj.

Gylys Bronius, tragikali užbaigęs gyvenimą Pakruojėj.

Mano kartos vyriakai - vyras: Klemka Bronius, Tūską Aļius, Mironas Vytautas, Šmėgėris Alfonsas, Jurkėnas Juozas, Eugenijus Jurkėnas, kurią pažysta visa Panemuniy parapija ir jos parapičėliai, ir jos sūnūs Gintaras...
Četkauskas, Vytautas Četkauskas...
Apie kurį skūnda legendos pro Vilių. Ir tada vėlyni gavoje. Vėlniai rautų, įėjau aš tiek ir dar daugau pramerinti, tai ir mane koks vėniaus prisimam.

Ir tada tyliai sakau: gegyvojau Panemuniy. Ir garšiai: gegyvojau Panemuniy. Visai: gegyvojau Panemuniy.

Valentinos Četkauskaitės - Barauskienės eiliuota ekleksursija po Panemunį

ISTORIJS NUOTRUPOS (apie Panemuniy grajų Krasickių gyvenimą) (Panemuniyčių dainos parodija)

Tin, kur pilies kolnas,
Nemūnelis sraunus,
Tai nu amūj Panemuniy
ir jo žmonas slaučia.

Žmonas šitų kolnų
Kepuram supylia,
Kad sudužyt in tų kolnų
Švediska paļyba.

O iš šito kolno
Varmėla tekėjo,
Čia ligoti - varganoti
Sau sveikutų sėma.

Briedis devynrogis
iš varmalas gėra,
Taip apvaļdų Panemuniy
iš Dievo turėj.

Kadu cūnų briedį
Gropas nudaigojo,
Užtai Dievas propų grupų
Smagiai pakrojojo.

Paties gropo strieka
Ronjojom kioja,
Šiep balges nesčestivyai
Ponėška uliona...

Vilnakojs gropas
Žmonas ratalavo,
Prisimindams, kaip už
Dievas pakrojojo.

Kad išratavotų
Žmonas Panemuniy -
Kota ragus devynrogio
Prie bažnyčios dūnų.

Par konų bažnyčia
Sudėgė senoji,
Katos nebogai žmonas
Taip ligai raudėjo.

Užtat bažnyčia
Viena atkinojė,
A bōi visas Panemuniy
Palanas nuvejis.

O jū sūsdėliat
Svetielai čionkėlybiai,
Paklausyk, kaip gyvena
Mūs grajai Krasickiai.

Komarij panenka
Buvo netekėjus,
Išvaļiovo už gromyčios
Pinigus sudėjus.

Pardava pušynų,
Daug aplyno žalio,
Kad uliotų - baliavotų
Kerčemoj Varsofo.

Savo pinigėlus
Graitai praufoljo,
Užtat vyrų propų grupų
Sau susimedžiojo...

Mūšė telegraman,
Kad pinigų trūkstą,
- Graiāt! sūskit, prola
pani,

Mat jos ponas gropas
Daug šikūly turėjo,
Tiktai vardu slauņų gropo
Uhonu minėjo.

Grįžtat už gromyčios
Bromat pastikio,
Net per vieš Panemunį
Jų vikstiną įšo...

Vienas bromas slūgė,
O kitas žydėly,
Trešias bromas bundinykų,
Kumečjų bėrnėly.

Dabudžio mieziškai,
O kitų dvoraki,
Ir dyvikyti tos panytas,
Kur brindom undarokai.

Šiep Panemuniy
Gropo pasikio
Ir panenka "proša pani"
Jau gripena lio.

Gripena palocių
- Vėlyva šiketai,
Kai išėjo - išvaļioja
- Vėlyva nulaista...

Artukart gripena
Už gromyčios vyko,
Paklausyk, susiedėliai,
Kas jai vėl nutiko...

Osilais vaļiojau,
Ponia nušūžėj,
Ponia už Panemuniy
Sau sudierėjo.

Dvyo Panemuniy
Užmėrė negalėjo,
Kaip su osliu gripena
Keli važinėjo.

Pusdienis gripena
Rotosuose sėdėjo,
Pakol šėma osilais
Vėtek pajudėjo.

Ne vien osilaj
Ponia kupčiavojo,
Ir poraj gulbinėly -
Tegu mandravoja...

Riestumas kakliu,
Rausvumas snapeliu,
O pūksninalas žerkolnas
Kaip iš abrodėly...

Upėj Nemunioje
Gulbinėlai plaukė,
Bago žmonas paūžurāt
iš vidurio lauko.

Krosickių palocių
Gimtas dienas švinta,
Tai fontoni, abazrai
Kolno akis traule.

Šviesos abazūrų
Prosto akis merkia,
Bago žmonas paūžurāt
- Pamatyti prieš smertį...

Pilni medžiai žemę
Neregėto mocaus,
Upėj daug laivėly pliauko
Prie grupų palociaus.

A vidų grožyba
Buvo negėrėta,
Tai žinoj, kad gyvena
Ponai uti šio šviesos.

Ne žėdonas jejo...
- Garsioju, garsioju...
Kaip bagotai ir šėšelyvai
Krasickiai gyvena.

(Prie savanorio, žuvusio kovose su bermontininkais, leitenanto Petro Urbakonio kapo)

Mes nesakom, leitenante, tau nesakom: kelkis!..
Mes tie, kurie stovėjom Baltijos kely...
Mes tie, kur susikombe tada už rinktų,
Kai dėgė tūkstankiai žvaļėly pajūj...

O džiaugtis su mumis Tu negalėjai:
Trispalvė vėliava ir mūs tautos giesmė.
Nekerėjom, nepykjom - mes norėjom
Kovos be kraujo - virtusios daina...

Nesakom, leitenante, Tau nesakom: kelkis!..
Nes pargėle jau atšventėm seniai.
Ači! Nemai, kaip susikombe tada už rinktų,
Bet vėl apniko mūs juodi varnai...

Šventas žaidas ir kilni Tu vėrdą
Kaip talsimną gunguonim gilai...
Tu nu bermontininkų Lietuvos apgynai -
Ramiai išsėkis po gimtais klevais.

(Prie poeto Vytauto Šavelio kapo)

TAI, KO NEPASAKIAU PRIE KAPO DUOBĖS...
Kai sugrįžė pavasaris - tada ateisiu...
Suriņkė iš pievų puoktė nelėma.
Čia gelsva purina ir kvapnūs čiobrelis,
Ir kiemo mirta - takazėlotė drabna.

Puoktė suriņū žydriausia juosta -
Nemūnėto juosta - ją išrėdis išaus...
Kuo palaišytų?... Atspėkė, jai galėsite!
- Gedulo rasa iš tėviškes dangaus.

Žiedus tu pažint visus galėjai...
Kaip vadintum ta, kurus žėdė širdyje?
Kai ji vienia net sukėnti žemėj
Ir nesuprasta gal liko po žemę...

Kai sugrįžė pavasaris - tada ateisiu...
Nėšina drabuž atodūsiu gila...
Su šilagėlėm, pilakalniu žibutėm
Ir karoliuis žemuogij - nuo mūs visų.

Antanas MARTINONIS

LIAUDIŲ GIESMĖLĖ

Giedojų Vplentas Jonas, 40-50 m. amžiaus, gyvenęs Panemunio miestelyje, mano tėvų žemės kaimynas, žmonių vadintas "Mnelu Pikiū", turbūt dėl jo visai nusipulkiuso viršugalvio ir pakaušio. 1927 metais vasarą laidojėmėse, palaidojus Juoną Martinonį, kokių 25 metų amžiaus mergina, dukterį Martinioną Peleko, Martinioną Luodiko sūnus, mano senelio Juozą Martinioną broką. Palaidojus, po paskutinio išėjimo, turėdami laiko popietę ramiai tvirt sąvų kur laiką šnekučiaus ir Vplentas pradėjo giedoti savo tą giesmelę, sakėsi jai šimkės dar mažas būdamas ir dūmduodęs su savo sesanmia, tokias pat mažais vaikais, gerai sutardavę, lyg koks ansamblis. Kur jai Vplentas išmokęs, neminėjo, o aš, būdamas 14-kos metų amžiaus, nepastebėdavau.

Giesmelė

- "Oj tu, žekel, žekelėli, švento rašto mokytojau, pasakyk žekeli, kas tai yra vėna?"
- "Vienas Dievas, suvertojas Dangaus ir Žemės".
- "Oj tu, žekel, žekelėli, švento rašto mokytojau, pasakyk žekeli, kas tai yra du?"
- "Dvi talybės, nog Mažėdėliau, vienas Ponas Dievas, suvertojas Dangaus ir Žemės".
- "Oj tu, žekel, žekelėli, švento rašto mokytojau, pasakyk žekeli, kas tai yra trys?"
- "Tys patjorkai! Abraomas, Izakos, Jokūbas, dvi talybės nog Mažėdėliau.

Vienas Ponas Dievas, suvertojas Dangaus ir Žemės".
- "Oj tu, žekel, žekelėli, švento rašto mokytojau, pasakyk žekeli, kas tai yra ketur?"
- "Keturi evangelistai, tys patjorkas: Abraomas, Izakos, Jokūbas, dvi talybės, nog Mažėdėliau. Vienas Ponas Dievas, suvertojas Dangaus ir Žemės".

- "Oj tu, žekel, žekelėli, švento rašto mokytojau, pasakyk žekeli, kas tai yra penki?"
- "Penkis nosis kentėjimo Kristos Pono, keturi evangelistai, tys patjorkai: Abraomas, Izakos, Jokūbas, dvi talybės nog Mažėdėliau. Vienas Ponas Dievas, suvertojas Dangaus ir Žemės".
- "Oj tu, žekel, žekelėli, švento rašto mokytojau, pasakyk žekeli, kas tai yra šeši?"

- "Šešios lempos žibaniūs prie grabo Marijos, penkis nosis kentėjimo Kristos Pono, keturi evangelistai, tys patjorkai: Abraomas, Izakos, Jokūbas, dvi talybės nog Mažėdėliau. Vienas Ponas Dievas, suvertojas Dangaus ir Žemės".

Toliau septyni - dvylika klausimų pateikiami tuo pačiu tekstu "pasakyk žekeli", kas tai yra septyni, aštuoni, devyni, dešimt, vienuolika, dvylika. Į juos visus atsako "žekelis" tuo pačiu tekstu, kartojamui atsakant į kiekvieną klausimą paskutiniu atsklymu į paskutinį klausimą, po to kas kartą kartojant iš vienos:

į visus ankitesnius klausimus iki paskutinio "vienas Ponas Dievas, suvertojas Dangaus ir Žemės".

7. "Septyni sakramantai";
8. "Aštuoni palaiminimai";
9. "Devyni choro anielai"; 10. "Dešimt Dievo priakymų";
11. Vienuolika tūkstančių paņu muobeiknių; 12. Dvylika apataitų Jėzus Mokytyniū".

Komentaras
Panemunyū buvo kielėtas Vplentas, visus juos vadindavo Mėkėliais. Jų pakilnuos tebevadina Vplentas, bet "Mėkėliais" nebevadina jų nė vieno.

"Dvi talybės nog Mažėdėliau" - dvi plokšės, kuriuos Moza patėvė suradėja diekojale (dešimt Dievo įsakymų) "Nog" - "nuo" - archaizmas "Penkis nosis kentėjimo Kristos pono" - penkis žaidžius, kuriomis buvo pervertas Kristus kūnas, į nu-kryžiuojant; dėl priakaito prie kryžiaus Kristus rankas ir kojas, o viena pervertant širdį Kristaus ant kryžiaus. "Su-vertojas" - nusenuoti formą džio "suvertėjo".

1920-1924 metais Panemuniū dar mokykloje per tykybos pamokas kurigas Vertimantas Norkus, Panemunio klebonas, reikalaujavo suvertėjo vadinti suvertėju, o ne "suvertuotį". J. Vplentas savo giesmelėje vartojo seną, žodžio formą "suvertojas".

1996 m. liepos mėn. 8 d.

Atsiminimų girdušius čia užrašė J. Vplento giedotų giesmelė 1927 metais.

**Užrašė Martinionas Antanas, gimęs 1912 m., augęs Panemunio miestelio vienklemėje, vėliau kurį laiką dvi-
bės mokytojau.**

ŽAGARYS

AMERIKONIŠKI
VAISTAI

Eina miu, amžiaus šešias dešimtis. Vasaros viduryje. Šiandien Vilkėnu kolonija. Vienas kolonietis Leonas Želnyis kapulimė. Prieš tai, eidamas kelias per daug moterų išrašoj piktobės. Pūgėlis - kraujas, traukiamas anglas, suminkina kūnas ne-
lėtas po loiaus anglianus piktobės ir jų šėnės.

Darbas nesukius. Anki pasirokimo, protings, gerai eina vaiga, nerisika vademė-
mas sukoti. Pats žmo, kur eti, kap apasuti. Pūgėlis - kraujas irgi geras, beveik nerisika-
nėmų įgal vėdinti.

Kartais Leonui kyla pagunda paviesti rankas, kaip ovidru vėduojant. Ji, ir nesio be-
dams. Eina sau pūgėlio ir nevadomas. Žno-
ma, kas be ko, išgaido tai "besportuodami-
gi" kaip koki pamaš mētū tu koksagzyū; susėję kaip darboves, silutėmis į vagas.

Pamatyū koksagzyū grandienkas Dvairnis toki nuostai, tai būtu trūkimo. Saugo pik-
tobės nauj savo. Štai ką padaro mokėlis ir
kurai. Garba - diplomai grandienko pavadinimas. Taip žmogui įpūtė tą koksagzyū į
galvą, kad jau ir kitos kalbos, nei kitos minties
nėbeturi.

Užgėrėnti pirmis, pasakymis, kad nebū-
ri vėjų kovėdėti ir vėpū, nu tuo koksagzyū ir
jo grandienkiu bėgėsi bėgūs.

Grandienkiū jau aprašomus metu varginu
nuoliatini ir labai smarkūs galvos skausmai.
Turi atradę gudroņū, kieno pridėrinė, būk
tai ega dėl per didelio rūpėdžio koksagzyū.
Iš skėnų, kaip vėliau paaiškėjo, tai buvo vė-
žio galvojė pradžia. Kuo gi čia detai koksag-
zyzas?

Koksagzyas - tai toks labai panašus į lėtu-
vėdas kitulipėmis augalelis. Nežinodamas
neišvėdinti ir moteris rove, apskirdavo
lapus, šaknis, nuvaldydavo žemes ir kraudavo
į maštas.

Kai nuvėžė į gėrėnkelio stotį pirmuosius
vėžimus, dar priėmė. O vėliau gauta žinia:
Lietuvyje išaugę neaprašyti augalai, kur
maži kaubūsio. Neaprašyti gamyba. Dėkl
kur nori. Taip ir nuėjo šuniui ant uosogės vi-
sas jėtės darbas ir rūpėta. Kū niekas nusoto-
lyno nevytino. Bet gal iš dalies ir gerai. Kū
jeigu būtu nekėję į vėjų nurauti ir apdoroti

rankomis, tai ten dieną nakij moterims būtu
neikėję tupeji.

Laknodžio Leonas neturi, bet pietų jau no-
mės. Atsajūsa šaltėlėte prie abomės ir būri
Varkėvėdėnus lepa. Kas iš ten žūrint sau
būna šes liepos vėlūnė, tai jau ant va-
lėdas. Pagal bolševikišką Maskvos laiką - pats
vidurdienis. Žūri Leonas, kad iš liepos viršū-
nės saulei rėkia dar širdin koki mėna. Bet
pradžėjai įsėtu žūrint, toks čia ir darbas. Iš-
linkinē arki.

Tu sau iš už kėrūm ant kelio pasirodė du
vyrai. Jiems artėjant, atžiliū pažiūrėjęs
Leonas pažno, kad tai Vilkėnu kolonijos pir-
mininkas ir savojis karnas brigadinėkas Teigys.
Jū jau pamatė, kad artėjai šaknėtas. Negi
kinkyti atgal ir vėl pradėti darbą. Kas bus
tas. Paima grandinė ir skubiai veda arki toly-
nu nosi kėli į dūbėnų, kur ji prišni. Dar
kurį laiką pastoviniuja, paskėvėdija lyg kad
kuo užsėmė, kad bei ponai atstolintai. Ne-
noris sustikti. Dar prisiskaitė, bet per anksti
darbą nutraukė.

Po to švilpudamas patruka keiču ir Leonas
marmū link. Edamas padėnu abomū iš
paskos. Būri, kur tai valdėba pasėms. Galma
bus paspartinti žingsni. Darbė vilks papėti,
kai koks senis, koja už tokos.

Bet jo eina sau kėli, ir kėj. Štai kryžinėje,
šes Kaparo gėtyč, pasuka ne į dešinę, bet į
kairę. Gal brigadinėkas vėdėsi pamėninkas pas
savę? Praeina ir brigadinėko gėtyč. Prieš
liko tik Vilkėnu kolonijos sūdos. Mėbūrio
ir Želnyū. Už jų Dumbliakuo namai, kuriu
klausū jau Sūverniū kolonijū, ir dar toliau mū-
kas. Kur gi eina, gal į kaimėnų? Pagalau
sua iš kėlio į Želnyū sūdyčią. Ko jėms ten
niek? Gal tūreki, kiek kėliū tyra tuar?

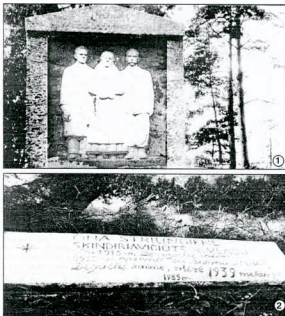
Pėnai rudenį pas Kingijū Giunūj kai sura-
do aštuonias kėliules, tai nuskambejo per vi-
są rajoną. Rajono laikrašči rašė, kad būdu
jau netėra, bet būdžina psichologij dar vi-
sągija. Jai pasidūdo nesamontingū elemen-
tai. Ir aprašė, kas tap kas kėliūsi Giunūs sėpė.
Bijoj net artimaus kaimynū. Bet nu laud-
des būdous akies pasėpėlė ega sunkiu.

Ta istorijū garsū ir pasėpėlė rim tu didiū
trūkūm. Bet nematomai žmogus turėjo per
akis. Vėžniū vėsi, šakūnėjo ir į kolonijū
valdybos posedžius, ir rajoną.

Na, tegu žūri. Tvarė dvi kėliules. Geitū
būtu žnoma, je būtu vėna. Bet ir už dvi
nauko nadaro. Nebent patėmėmū.

Sūstoja Leonas ir būri, kur eis tie ponai.
Gėtyč ar tvartė. Nei ten, nei ten. Atsaro dar-
žines durs ir suraudo į vėdū, vė, čia tie bar-
ti.

(Bus daugiau)

**Vaidžingose
Aleksandravėlės
apylinkėse ant
vieno iš gražių
kalnėlių - Degu-
čių kapinės. Čia
palaidoti Žuklių
sūnūs, žinomi
skulptoriai Leon-
as ir Vladas,
gražiai sutvarkė
šias kapinaites,
pastatė pamin-
kūlas ant artiny-
jų ir kitų kaimo
žmonių kapų.**

Nuotraukos:

1. Paminikis Veronikai, Albertui ir Pranui Žukams.
2. Antkapis Onai Striungėnei.
3. Antkapis Petri Mekėnui.

